

СТОРОЖУК Г. П.

студентка 3 курсу спеціальності правознавство ЖНАЕУ, м. Житомир,
Україна

ЗДІЙСНЕННЯ БАТЬКІВСЬКИХ ПРАВ ПІСЛЯ РОЗІРВАННЯ ШЛЮБУ: ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

За даними Держкомстату у 2015 році розлучилося майже 44,3% подружніх пар. А якщо взяти до уваги цивільні шлюби, які також розпадаються, то рівень розлучень в Україні, за даними фахівців, сягає 61%. Тобто, розпадається більш як половина пар, це є найвищим показником у Європі! Майже кожна із зазначених пар має неповнолітніх дітей, які залишаються проживати у неповних сім'ях. Саме тому дослідження даної теми є досить актуальним.

Проблеми аналізу існуючих наукових досліджень правового регулювання сімейних відносин розглядаються в працях відомих фахівців: Ч.Н. Азімова, С.С. Алексеєва, М.В. Антокольської, О.В. Дзери та ін.

Серед основних проблемних питань у сфері виховання дітей виділяється питання захисту прав та інтересів дитини в разі розірвання батьками шлюбу.

Права дітей в Україні закріплені багатьма нормативно-правовими актами. Це Конституція України, Конвенція ООН "Про права дитини", Сімейний кодекс

України, ЗУ “Про охорону дитинства” і навіть ЗУ “Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні” та інші.

Відповідно до ст. 141 СК України, мати й батько мають рівні права та обов’язки відносно дитини, незалежно від того, перебували вони у шлюбі між собою чи ні. І сам факт розірвання шлюбу не впливає на обсяг прав та обов’язків щодо дитини. Тому навіть якщо батьки перебували у так званому «фактичному шлюбі» і вирішили розлучитися, права їхньої спільної дитини не повинні обмежуватися [3, с. 65].

При вирішенні спору про визначення місця проживання дитини суд має керуватися принципом 6 Декларації прав дитини від 20 листопада 1959 р., відповідно до якого малолітня дитина не повинна, крім випадків, коли є виняткові обставини, бути розлучена зі своєю матір’ю.

Так склалося, що в здебільшого після розірвання шлюбу діти залишаються з матір’ю. У зв’язку із цим практичного вирішення потребує питання про відвідування батьком дітей після розірвання шлюбу [4, с. 102].

Якщо не має рішення суду, або відповідного органу опіки та піклування стосовно обмеження спілкування батька з дитиною, то вони мають право на безперешкодне спілкування між собою (ч.1, ст.153 СК).

Більше того, той із батьків, хто проживає окремо від дитини, зобов’язаний брати участь у її вихованні і має право на особисте спілкування з нею [5, 102]. Той із батьків, з ким проживає дитина, не має права перешкоджати тому із батьків, хто проживає окремо, спілкуватися з дитиною та брати участь у її вихованні, якщо таке спілкування не перешкоджає нормальному розвитку дитини (ч 2,3, ст.157 СК).

Відповідні зміни до Правил перетину кордону громадянами України внесено постановою Кабінету міністрів від 19.10.2016 №733. Це стосується посилення контролю щодо виїзду за кордон громадян України, які не досягли 16-річного віку. Відтепер такі діти можуть виїжджати за кордон у супроводі одного з батьків без надання нотаріально засвідченої згоди іншого виключно за наявності в паспортному документі дитини відмітки про взяття на постійний консульський облік у дипломатичному представництві або консульській установі України за кордоном, а не тимчасовий консульський облік.

Сімейним кодексом також передбачений обов’язок батьків по утриманню свої неповнолітніх дітей. Коли сталося так, що батьки розлучилися, цей обов’язок забезпечується виплатою аліментів тим із батьків з ким діти не проживають.

Відповідно до ч. 2 ст. 182 Сімейного кодексу України передбачено мінімальний розмір аліментів на одну дитину, який не може бути меншим, ніж 30% від прожиткового мінімуму, за винятком випадків передбачених ст. 184 Сімейного кодексу України (коли розмір аліментів визначається у твердій грошовій сумі).

Проте, 19 жовтня цього року ВРУ у першому читання підтримала законопроект №4928 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів, що стосуються поліпшення захисту прав дитини на належне утримання», в якому передбачено Мінімальний розмір аліментів на одну дитину збільшити з 30% до 50% прожиткового мінімуму. На нашу думку даний законопроект позитивно

вплине на економічне становище дітей, так як для їх повноцінного розвитку потрібне належне матеріальне забезпечення.

Відповідальність за ухилення від сплати аліментів щодо утримання дітей їхніми батьками яка передбачена Кримінальним кодексом України (ст. 164) на нашу думку є не зовсім суворою. Адже неврегульованість питання про підвищення міри відповідальності за порушення аліментних зобов'язань, передбачених договором, знижує рівень ефективності примусової дії на платника аліментів у разі, якщо він злісно ухиляється від їх виконання.

Спори, що впливають із сімейних правовідносин, є однією з найбільш складних категорій справ. У всякому разі при вирішенні таких спорів важливо зберегти дружні відносини їхніх учасників, що часто неможливо в процесі судового розгляду [6, с. 80].

На нашу думку, необхідним і найбільш оптимальним способом урегулювання цієї категорії спорів є медіація. У США в більшості штатів на законодавчому рівні визнано сімейну медіацію. В деяких із них передбачено проведення обов'язкової медіації в справах, пов'язаних з опікою та вихованням дітей після розлучення батьків. Багато служб сімейної медіації створюються й функціонують при судах.

У проєкті закону України «Про медіацію» від 19.04.2012 № 10301-1 передбачено ст. 35 Особливості медіації у сімейних спорах : у разі відкриття судом першої інстанції провадження у справі про розірвання шлюбу медіація є обов'язковою, крім випадків, коли один із подружжя вчинив відносно іншого подружжя чи дитини кримінальне правопорушення.

Можна зробити висновок, що інститут сімейної медіації потребує інтеграції в систему цивільної юрисдикції, відсутність законодавчого регулювання на рівні законів та підзаконних актів суттєво гальмує розвиток цього інституту в Україні.

Хочеться зазначити, що динамічний розвиток українського суспільства потребує постійного удосконалення законодавства. У системі сімейного законодавства України є що реформувати, тому орієнтирами розвитку є європейські стандарти у цій галузі та досвід зарубіжних країн.

Отже, розглядаючи основні питання правового захисту прав та інтересів дитини в разі розірвання батьками шлюбу, необхідно, у першу чергу, звертати увагу на такі основні категорії, як взаємовідносини між самими батьками та можливість їх збереження, можливість участі одного з батьків у вихованні дитини під час їх окремого проживання, майновий стан батьків. І навіть незважаючи на розлучення між батьками, дитина не повинна відчувати відсутність турботи, родинного нагляду та спілкування, адже саме з повноцінних сімейних взаємовідносин, повноцінного виховання виростають діти, які поважають сімейні цінності, що є основою розвитку будь-якого суспільства.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 30. - Ст. 141.
2. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2002. - № 21-22. - Ст. 135.

3. Баранова Л. М., Жилінкова І. В. Сімейне право України: Підручник. - К.: Юрінком Інтер, 2006. - 264 с.

4. Дякович М.М. Сімейне право України: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. - К.:Правова єдність, 2009. - 511 с.

5. Мироненко В. Захист інтересів дітей у разі розірвання батьками шлюбу // Підприємництво, господарство і право. - 2005. - № 2. - С. 99-102.

6. Яворська О. Медіація в сімейних спорах / О. Яворська, А. Демчук// Історико-правовий часопис. -2013. -№2,- С. 79-83.

7. Про медіацію : проект закону України від 19.04.2012 № 10301-1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/find:про + медіацію/JF7Y501A.html](http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/find:про+медіацію/JF7Y501A.html)